

Handläggare
Anneli Rydström
Telefon: 0850822068

Till
Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Slutrapport från utredning av servicehus

Yttrande till kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Äldreförvaltningen har genomfört en utredning av servicehus. Ett uppdrag har varit att förtydliga målgruppen för servicehusboende. Förslaget är att målgruppen ska omfatta äldre som har behov av hemtjänst för sina omvårdnadsbehov i kombination med t.ex. oro/otrygghet och hög ålder. Andra förslag som presenteras är bland annat vilken gemensam service som bör finnas på servicehusen för att passa målgruppen, införande av valfrihet och en central köhantering av servicehusen på samma sätt som idag finns för vård- och omsorgsboende. Även ett nytt ersättningssystem med timersättning och en enhetlig grundersättning föreslås.

Förvaltningen ställer sig i huvudsak bakom utredningens förslag. Förvaltningen ser gärna att målgruppen för servicehus förtydligas ytterligare gällande personer med demensdiagnos som önskar flytta till servicehus. Förvaltningen anser att för äldre med demensdiagnos är vård- och omsorgsboende adekvat boendeform. Kvarboendeprincipen ska gälla för de personer som redan bor på servicehus.

Servicehusen är en gemensam resurs för staden. Alla stadsdelsnämnder har inte servicehus. Det är därför viktigt att antalet servicehus anpassas efter behov och efterfrågan så stadsdelsnämnderna inte får kostnader för tomgångshyror. Det är även viktigt att regelverket och förslagen om bland annat en enhetlig grundersättning täcker de kostnader för behoven som målgruppen har för att garantera god och säker vård och omsorg. Förvaltningen anser att det är viktigt med en kostnadsanalys innan

ett nytt ersättningssystem enligt förslagen införs för att se hur det påverkar servicehusens ekonomi.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för äldreomsorg. De fackliga organisationerna informeras på samverkansgrupp den 15 augusti 2017 och på förvaltningsgruppen den 22 augusti 2017. Ärendet tas upp på rådet för funktionshinderfrågors sammanträde den 24 augusti 2017. Pensionärsrådets sammanträde den 23 augusti 2017 har ställts in av rådet.

Ärendet

En remiss, om ”Slutrapport från utredning av servicehus”, har inkommit till stadsdelsnämnden för yttrande till kommunstyrelsen senast den 1 september 2017.

Äldreförvaltningen har genomfört en utredning av servicehusen. I utredningen lämnas förslag på förtydligande av vilken målgrupp som ska beviljas servicehusboende liksom kriterier vid behovsbedömning. Vidare föreslås vad servicehusen ska erbjuda i form av gemensam service. Även grundkostnadsersättningen och ersättning för hemtjänstinsatser har utretts liksom införande av valfrihet och en central köhantering av servicehusen.

Tidigare utredningar

I den servicehusutredning som genomfördes 2014 konstaterades att många av de boende på servicehusen hade vitt skilda behov. Detta gäller även i dagsläget.

På servicehusen bor personer utan behov av hemtjänst liksom de med omfattande behov av omsorgsinsatser. Här bor också tidigare hemlösa personer med påtagliga psykiska funktionsnedsättningar med eller utan missbruksproblematik. Flera servicehus är stora och svåra att överblicka när boendemiljön blir orolig.

Inom staden finns olika meningar om personer med konstaterad demenssjukdom ska erbjudas servicehusboende. Förtydligande av kriterier för beviljande av servicehusboende har därför efterfrågats.

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning Avdelningen för äldreomsorg

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Telefon 0850822068
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

I november 2016 godkände kommunfullmäktige den delrapport som lämnats från utredningen Äldres boende i Stockholm, ÄBO. Delrapporten angav bland annat att servicehusens inriktning och målgrupp skulle förtydligas samt att målgruppen skulle avgränsas till att omfatta äldre med omvårdnadsbehov.

Målgrupp för servicehusboende och kriterier vid behovsbedömning

I nu gällande riktlinjer ska bedömningen för servicehus grunda sig på helhetsbedömning med fokus på den enskildes upplevelse av otrygghet där även ålder ska beaktas. Omvårdnadsbehovet ska dock inte vara så omfattande att den enskildes behov bättre tillgodoses på ett vård- och omsorgsboende. Kartläggnings- och bedömningsinstrumentet ska användas som ett stöd i kartläggning och bedömningen av den enskildes behov.

Utredningens förslag

Bistånd med boende i servicehus beviljas personer med

- behov av hemtjänst för sina omvårdnadsbehov, i kombination med något eller några av nedanstående punkter
- oro/otrygghet i kombination med hög ålder
- oro/otrygghet som inte dämpas av andra insatser
- ofrivillig ensamhet och känsla av social isolering

Utgångspunkt vid biståndshandläggningen är alltid att stadens kartläggnings- och bedömningsinstrument ska användas som ett stöd i kartläggningen och bedömningen av den enskildes behov.

Kvarboendepincipen ska fortfarande gälla i servicehus och huvudregeln ska, precis som idag, vara att personen får bo kvar till livets slut. Det kan leda till att personer boende i servicehus senare utvecklar en demenssjukdom och/eller får behov av omfattande hälso- och sjukvårdsinsatser. Vid ansökan om servicehusboende från en person med konstaterad demenssjukdom bör det dock övervägas om vård- och omsorgsboende är mer lämpligt.

I stadens övergripande boendepplan tas upp att det finns behov av andra bostäder/boendeformer än servicehus för äldre som är hemlösa med eller utan missbruk och socialpsykiatrisk problematik. Det finns också behov av boenden med socialpsykiatrisk/geropsykiatrisk kompetens.

Verksamhetens innehåll

En viktig orsak till att äldre vill flytta till servicehus är att det finns aktiviteter och möjlighet till samvaro med andra boende.

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning
Avdelningen för äldreomsorg

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Telefon 0850822068
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

Utifrån den föreslagna målgruppen bör ett servicehus innehålla följande:

- öppna gemensamhetsutrymmen som inbjuder till umgänge
- dagliga aktiviteter riktade till de som bor i servicehuset, som leds av särskild utsedd personal, aktivitetsledare
- någon form av lunchservering och fik

- någon form av receptionsverksamhet i anslutning till entrén som de boende och utomstående kan vända sig till under kontorstid
- vaktmästare
- någon form av enklare försäljning av kioskvaror

Det är en fördel om servicehus även innehåller

- restaurang som även är öppen för allmänheten (i kommunal eller privat regi)
- träffpunkt eller dagverksamhet där både boende från servicehuset och äldre i ordinärt boende är välkomna alternativt biståndsbeslutad dagverksamhet
- frisör - antingen genom särskild lokal som hyrs ut till egenföretagare eller ambulering som besöker den boende i hemmet
- kiosk med utökat sortiment
- andra typer av verksamheter som ökar aktiviteten i fastigheten

Utredningens förslag

- Staden bör sträva efter att servicehus maximalt innehåller cirka 100 lägenheter.

Möjlighet att välja servicehus – Central köhantering

I nu gällande riktlinjer för beslut vid ansökningar om boende på servicehus anges att servicehusen är en stadsgemensam angelägenhet och att den boendes önskemål om speciellt servicehus så långt som möjligt ska beaktas.

Utredningens förslag

- att ett valfrihetssystem införs för servicehus i Stockholms stad från och 1 januari 2018.
- att den centrala köhanteringen organisatoriskt placeras på äldreförvaltningens avdelning Stockholms Trygghetsjour.

En centraliserad köhantering på samma sätt som för vård- och omsorgsboende effektiviserar förmedlingen av bostäder och ger daglig kontroll över lediga lägenheter och möjlighet att snabbt erbjuda dessa till de sökande.

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning
Avdelningen för äldreomsorg

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Telefon 0850822068
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

Tillämpningsanvisningar för köhanteringssystem inom äldreomsorgens servicehus bifogas, se *bilaga 2*.

Grundersättning för servicehus och hemtjänstersättning

I samband med införandet av timersättning inom hemtjänsten i ordinärt boende 2014 avskaffades den nivåersättning som tidigare användes inom hemtjänsten.

För servicehus används modellen med nivåersättning, i vissa fall i någon modifierad form, av stadsdelsnämnderna för att fastställa ersättningen för hemtjänstinsatser.

För varje lägenhet som hyrs ut erhåller utföraren en grundersättning som exempelvis innehåller lokalhyra, el, sophämtning men även kostnader för grundbemanning, hälso- och sjukvårdspersonal etc. Som det är nu fastställer varje stadsdelsnämnd beloppet som varierar mellan de olika servicehusen.

Utredningens förslag

- Enhetlig ersättning för hemtjänstinsatser i servicehus införs med 350 kronor per timme från och med 2018. Ersättningen ska utgå från beställd tid.
- Varje stadsdelsnämnd beslutar själv om vilken grundersättning som ska tas ut för 2018. Beräkningarna görs utifrån beslutat regelverk och bestämd mall.
- Inför 2019 föreslås enhetlig grundersättning, då denna kan fastställas utifrån beräkningar, jämförelser och effekter som gjorts enligt samma modell.

Administrativa rutiner/regelverk

För servicehusen finns inget enhetligt regelverk för exempelvis hur länge beställande stadsdelsförvaltning ska betala för servicehusplatsen efter att en hyresgäst flyttat eller avlidit. Antalet dagar som beställande stadsdelsförvaltning betalar för grundkostnaden variera mellan 0-90 dagar.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår bland annat

- Ersättning till utföraren utgår för beviljad tid. Ingen tidrapportering ska ske.
- Grundersättning utgår en (1) månad efter att ärendet avslutats.

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning
Avdelningen för äldreomsorg

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Telefon 0850822068
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

Boendes grundavgift i servicehus

Idag debiteras den boende en grundavgift från och med inflyttningsdagen. I grundavgiften är trygghetslarmet som finns i lägenheten inkluderat. Oavsett ensamboende eller samboende debiteras endast en grundavgift. Grundavgiften upphör när insatserna avslutas.

Utredningens förslag

Vid sammanboende debiteras båda boende grundavgift.
Grundavgiften debiteras även den medflyttande

Förvaltningens synpunkter och bedömning

Förvaltningen ställer sig i huvudsak bakom servicehusutredningens förslag som redovisas i slutrapporten.

Det är viktigt att staden har tydliga riktlinjer och bedömningskriterier för servicehus för att säkerställa en rättssäker, likställig och jämlik bedömning av behovet.

Förvaltningen ser gärna att målgruppen för servicehus förtydligas ytterligare gällande personer med demensdiagnos som önskar flytta till servicehus. Förvaltning anser att för äldre med demensdiagnos är vård- och omsorgsboende adekvat boendeform.

Kvarboendepincipen ska precis som idag gälla, så att personer boende i servicehus som senare utvecklar en demenssjukdom och/eller får behov av omfattande hälso- och sjukvårdsinsatser, ska kunna bo kvar till livets slut.

I Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde finns det två stora servicehus, Fruängsgårdens servicehus med 104 lägenheter och Trekantens servicehus med 89 lägenheter. Inom servicehusen finns ett brett utbud av gemensam service, som väl överensstämmer med utrednings förslag på innehåll i verksamheten.

Servicehusen är en gemensam resurs för staden. Alla stadsdelsnämnder har inte servicehus. Det är därför viktigt att antalet servicehus anpassas efter behov och efterfrågan så att stadsdelsnämnderna inte får kostnader för tomgångshyror. Det är även viktigt att regelverket och förslagen om bland annat en enhetlig grundersättning täcker de kostnader för behoven som målgruppen har för att garantera god och säker vård och omsorg.

I utredningen föreslås att grundersättning ska utgå en månad efter att ärendet avslutas. De boende har dock möjlighet att ha kvar sin lägenhet i tre månader, enligt hyreslagen. Utifrån ett beställarperspektiv är detta positivt med inte utifrån utförarens/verksamhetens perspektiv, som förlorar intäkter i form av timersättning och grundersättning eftersom servicehuslägenhet inte kan hyras till någon annan hyresgäst.

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning
Avdelningen för äldreomsorg

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Telefon 0850822068
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

Förvaltningen anser att det är viktigt med en kostnadsanalys innan ett nytt ersättningssystem enligt förslagen införs för att se hur det påverkar servicehusens ekonomi.

Bilagor

Bilaga 1: Slutrapport från utredning av servicehus.

Bilaga 2: Tillämpningsanvisningar för köhanteringssystem inom äldreomsorgens servicehus.

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning
Avdelningen för äldreomsorg

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Telefon 0850822068
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anders Carstorp (Huvudansvarig)	2017-08-16
Marja Kammouna (Ansvarig)	2017-08-15